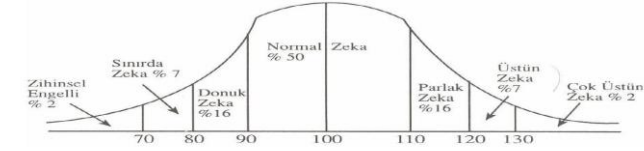

Zeka Dağılımı ve Zihinsel Engelliler

Zihinsel öğrenme yetersizliği olan çocuklar da normal yaşlıları gibi aynı psikolojik, fizyolojik, sosyal, duygusal gereksinimlere sahiptirler. Kendi aralarında bireysel farklılıklar gösterirler. Zihinsel engelli çocukların en belirgin özelliği olarak, gelişim hızlarının yaşlılarından yavaş olması söylenebilir. Bu gecikme gelişimin tüm alanları için geçerlidir. Bir bebeğin zihinsel engelli olduğunu söylemek, bu bebeğin yuvarlanma, emekleme, yürüme ve konuşmaya başlama gibi gelişim aşamalarında yaşlılarını geriden takip ettiğini söylemek demektir.

Şekil 2: Zeka bölümü puanlarının kuramsal olarak dağılımı

Genel olarak zihinsel yetersizlik dörde ayrılır;

- Zeka bölümü 50-69 arası olan **Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği** olan bireyler.
- Zeka bölümü 35-49 arası olan **Orta Düzeyde Zihinsel Yetersizliği** olan bireyler.
- Zeka bölümü 20-34 arası olan **Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği** olan bireyler.
- Zeka bölümü 0-19 arası olan **Çok Ağır Düzeyde Zihinsel Yetersizliği** olan bireyler.

Zihinsel Engelli Çocukların Özellikleri/ Öğrenme Özellikleri: Öğrenmede yavaşlık, dikkat dağınıklığı, konuşma bozukluğu ve gecikmiş konuşma, duyu-motor problemleri, günlük yaşama ilişkin becerilerde yetersizlik (hafif düzeyde zihinsel engellilerde bu yetersizlik daha az düzeydedir), sosyal becerilerde yetersizlik (hafif düzeyde zihinsel engellilerde bu yetersizlik daha az düzeydedir) Bu çocuklar da pek çok beceriyi normal yaşlıları gibi öğrenirler. Ancak öğrenmeleri daha yavaş ve güç olur. Zihinsel yetersizlikleri arttıkça öğrenme yavaşlar ve zorlaşır. Bu çocukların dikkatlerini bir konu üzerinde toplama ve bir işi sonuna kadar sürdürme güçlükleri vardır.

HDZE (Hafif Düzeyde Zihinsel Engelli) çocuklar, öz-bakım becerilerini (yeme-içme, giyinip-soyunma, tuvalet, vb.) okuma-yazma, matematik gibi okul ile ilgili temel becerileri kazanabilirler. Uygun iş eğitimi aldıklarında yetişkinlik döneminde uzmanlık gerektirmeyen, basit işlerde çalışabilirler. En az destekle ya da desteğe gereksinim duymadan yaşamlarını sürdürebilirler. Bu öğrenciler için temel derslerde BEP hazırlanır.

Orta, Ağır Düzeyde Zihinsel Engelli çocuklar, öz-bakım becerilerini kazanabilirler. Çoğunluğu okuma-yazma ve aritmetik becerileri ancak, sık karşılaştıkları bazı sözcükleri, işaretleri ve sayıları tanıyabilirler. Bu çocuklar çok basit bazı iş becerilerini öğrenebilir, örneğin paketleme, etiket yapıştırma gibi mekanik işleri yapabilirler. Yaşamlarını sürdürmede daha çok yetişkin desteğine ihtiyaç duyarlar. Zihinsel yetersizliğin derecesinin artmasıyla çocukların yeme-içme, giyinip, soyunma tuvalet gereksinimini giderme gibi temel becerileri kazanmada zorlandıkları gözlenir. Buna paralel olarak diğer kişilere bağımlılıkları artar.

DEHB (Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu): Komisyon kararı ile sınav ve ders tedbiri alınması yeterlidir. Yani bu öğrenciler için BEP hazırlanmaz. (Derste ön sıraya oturtma, sık söz hakkı verme, ders içinde 'tenefüsten ayrı olarak' kısa molalar ile hareket imkânı tanıma; sınavda ek süre verme, az sorulu, kısa ve sık sınav yapma, kısa cevaplı sorular sorma)

Otizm: Sorun yaşadığı derslerde BEP hazırlanır. Özellikle sosyalleşmesini sağlayan derslerden ve sorun yaşadığı ana derslerden BEP hazırlanır. Bazı Otistik öğrenciler okuma-yazma-aritmetik becerilerde sınıf seviyesinde veya daha ileride olabilir. İhtiyacı yoksa komisyon kararıyla diğer temel derslerden BEP hazırlanmaz.

KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNDE BAŞARININ DEĞERLENDİRİLMESİ:

- ◆ Öğrencilerin başarıları BEP'lerine göre değerlendirilir.
- ◆ Yazılı ve sözlü sınavlar da dahil tüm ölçme ve değerlendirme aşamalarında öğrencinin gelişimsel özellikleri göz önüne alınarak süre, ortam, cihaz ve materyallerde gerekli tedbirler alınır.
- ◆ İşitme ve hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrenciler, her tür ve kademedeki velisinin yazılı talebi doğrultusunda, yabancı dil programlarındaki bazı bilgi ve becerilerin öğretiminden veya dersin tamamından muaf tutulabilirler.
- ◆ Görme yetersizliği olan öğrenciler şekilli ve çizimli sorulardan muaf tutulurlar.
- ◆ Kaynaştırma ve özel eğitim sınıflarında eğitimlerine devam eden öğrencilere başarısızlıklarından dolayı sınıf tekrarı yaptırılmaz ancak velinin yazılı talebi ve BEP Geliştirme Biriminin kararı doğrultusunda kaynaştırma öğrencileri, ilköğretimde bir defaya mahsus sınıf tekrarı yapabilirler.
- ◆ Motor becerilerinde yetersizliği olan öğrenciler, motor beceri gerektiren derslerin uygulamalı bölümlerinden muaf tutulurlar.
- ◆ Sürekli devamsız olan kaynaştırma öğrencileri sınıf tekrarı yaparlar. (MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Madde:24)

BEP

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

ÇEŞME RAM

Çeşme Rehberlik ve Araştırma Merkezi
İsmet İnönü Mh. 2001 Sk. No:94/1 Çeşme/Izmir
Tel: (232) 712 84 11 www.cesmeram.meb.k12.tr

BEP

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı

GENEL AÇIKLAMALAR:

Kaynaştırma Eğitimi: Eğitsel tanılama sonrası, akranlarıyla eğitim görebilecek düzeyde olduğu belirlenen, özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için uygulanan eğitim yöntemidir.

Tam Zamanlı Kaynaştırma: Özel eğitim gereksinimli öğrencilerin, akranlarıyla, gerekli derslerden bireyselleştirilmiş eğitim planı hazırlanarak normal eğitimine devam etmesi şeklinde uygulanan eğitim yöntemidir.

Yarı Zamanlı Kaynaştırma: Özel eğitim sınıfında eğitim- öğretime devam eden özel eğitim gereksinimli öğrencilerin, bazı derslerini normal eğitim gören akranlarıyla birlikte alması şeklinde uygulanan eğitim yöntemidir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı: Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin genel özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanan ve bireylere verilecek olan destek eğitim hizmetlerini içeren özel eğitim programıdır.

Kaynaştırma Eğitimine İhtiyacı Olan Bireyler:

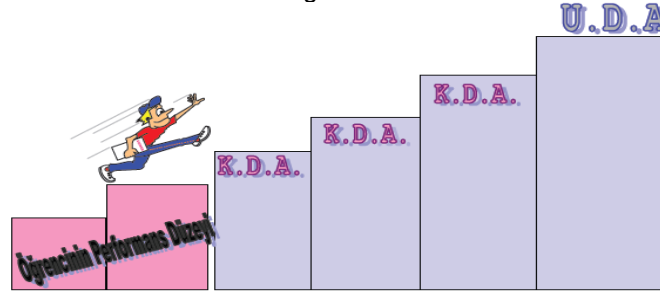
- ◆ Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler
- ◆ İşitme Yetersizliği Olan Bireyler
- ◆ Görme Yetersizliği Olan Bireyler
- ◆ Bedensel Yetersizliği Olan Bireyler
- ◆ Dil ve Konuşma Güçlüğü Olan Bireyler
- ◆ Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireyler
- ◆ Otistik Bireyler
- ◆ Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Bireyler
- ◆ Üstün/Özel yetenekli Öğrenciler

Öğrenciler, tanılama sürecinden sonra, yukarıda bahsettiğimiz tanılardan birini aldığı takdirde, bu öğrencilere, Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırlanır ve eğitim-öğretim hizmetleri, hazırlanan BEP doğrultusunda gerçekleştirilir.

BEP HAZIRLAMA AŞAMALARI:

- 1) BEP hazırlayacak ekibin oluşturulması (BEP Geliştirme Birimi).
- 2) Çocuğun eğitsel performans düzeyinin belirlenmesi
- 3) Uzun ve kısa dönemli hedeflerin belirlenmesi.
- 4) Bireyselleştirilmiş öğretim programının hazırlanması.
- 4) Uygun eğitim ortamları ve bu ortamlarda sunulacak destek hizmetlerin belirlenmesi.
- 6) Uygun öğretim materyalleri ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesi.
- 7) BEP' in uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi için sorumluların belirlenerek zaman çizelgesinin hazırlanması ve değerlendirme biçimine karar verilmesi ve ailenin bilgilendirilmesi.

ÖĞRENCİNİN EĞİTSEL PERFORMANSININ BELİRLENMESİ: Öğrencinin gelişim ve disiplin alanlarında, neleri yapıp neleri yapamadığının, seviyesinin saptanmasıdır. Öğrencinin performans değerlendirmesi **kaba değerlendirme formu** ile yapılır. Böylece öğrencinin eğitsel performansına uygun, gerçekçi ve ulaşılabilir amaçlar belirlenebilir.

UZUN VE KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR:

Uzun Dönemli Amaçlar (U.D.A): Bir dönem veya bir öğretim yılı sonunda öğrencinin var olan eğitsel performans düzeyi, öğrenme hızı ve özellikleri doğrultusunda edinebileceği kazanımlardır. Uzun dönemli amaçları belirlerken kaba değerlendirme formunda yapılan değerlendirme sonucu öğrencinin yetersiz olduğu maddeler göz önüne alınmalıdır. Yıl boyunca öğrenciye kazandırılacak uzun dönemli amaçlar 4-5 taneyi geçmemelidir.

Kısa Dönemli Amaçlar (K.D.A): Bireyin performans düzeyi ile uzun dönemli amaçları arasında ölçülebilir, ara basamaklar olarak tanımlanabilir. K.D.A belirlenerek

zorluk sırasına göre sıralandıktan sonra her birinin gerçekleşme süresi belirlenerek BEP üzerinde belirtilir.

Destek Eğitim Odası: Tam zamanlı kaynaştırma öğrencileri ve özel yetenekli öğrenciler için destek eğitim odası açılır. Destek eğitim odasında eğitim görecektir öğrenciler BEP Geliştirme Biriminin tavsiyesi üzerine, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonunca belirlenir. Derslerin belirlenmesinde öğrencinin öncelikli ihtiyaçları göz önünde bulundurulur. Destek eğitim odasında birebir eğitim verilmesi esastır. Ancak gerekli görüldüğünde aynı seviyedeki öğrencilerle grup çalışması da yapılabilir. Oluşturulan gruptaki öğrenci sayısının üçü geçmemelidir.

HAFIF DÜZEYDE ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARINEĞİTİMLERİNDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR:

- Hafif düzeyde zihinsel engelli çocuklar için kullanılan araçlar az parçalı basit araçlar olmalıdır.
- Bireysel eğitim etkinlikleri temel alınmalıdır.
- Öğrencilerin başarılı çalışmaları mutlaka övülmeli, değer verilmeli ve gerekirse ödül verilmelidir.
- Çocuğa başarabileceği görevler verilmelidir. Doğru yanıtlayacağı sorular sorulmalı, görevini yerine getirmede yardım edilmeli, başarısız olduğunda zorlanmamalı, güven sarsıcı sözlerden ve isteklerden kaçınılmalı, maddi ceza verilmemeli, rahatlatıcı ifadeler kullanılmalı, sınıfta konuşmasına fazla fırsat verilmelidir.
- Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuğun eğitiminde, ailenin önemi göz önünde bulundurularak öğretmen-veli işbirliği sağlanmalı, aile eğitim çalışmaları yapılmalıdır.
- Öğretmen, ağır öğrenen çocuğu ileri eğitim kademelerine değil, iş yaşamına hazırladığını iyi bilmelidir.
- Tekrara önem verilmelidir. Sık sık dikkatlerini toplayıcı hareketler yapılmalı, ilgi duymadığı konular üzerinde fazla durmamalı, dersler somutlaştırılmalıdır.

Bir konuda öğrendiği kuralı başka yerlere transfer edemediğinden, her konuda gerekli olan bilgi ve becerileri ayrı ayrı öğretmek gerekir.